

be na brdsko-planinskom zemljištu, treba neprekidno izučavati savremene poglede po pitanjima borbe na brdsko-planinskom zemljištu, izvlačiti pouke i zaključke iz bogatog iskustva našeg Narodnooslobodilačkog rata, i na taj način bogatiti teoriju po pitanjima ratovanja na brdsko-planinskom zemljištu, koje za našu armiju ima poseban značaj.

DANILO LEKIĆ

O izučavanju ratnih dejstava naše armije

(»VOJNO DELO« br. 4/49)

U dosadašnjoj obradi našeg ratnog iskustva ispoljili su se izvjesni nedostaci koji onemogućavaju da se dođe do pravilnih zaključaka o suštini i značaju taktike i operativne vještine naše Armije u toku Narodnooslobodilačkog rata.

Osnovni nedostatak, koji ustvari pretstavlja grubu principijelnu grešku, zajedničku gotovo za sve dosada objavljene radove o našim ratnim dejstvima, sastoji se u tome što se izučavanju bojeva i operacija naše Armije prilazi sa stanovišta bojeva i operacija Sovjetske armije. Takvo prilaženje izučavanju našeg iskustva ne samo da ne otkriva ogromno bogatstvo taktike i operativne vještine naše Armije u toku rata, nego, šta više, svodi gigantsku borbu naših naroda na neku beznačajnu diverzantsku akciju kakvom žele da je pretstave rukovodioci Sovjetskog Saveza i narodno-demokratskih zemalja.

Ako se pođe od činjenice da ratna dejstva izvode određene snage sa određenim materijalnim sredstvima, u određenim političkim, geografskim i drugim uslovima, onda je sasvim razumljivo da će se neizbježno zapasti u ćorsokak, ukoliko se na ratovanje jedne armije bude gledalo kroz prizmu neke druge armije. To znači, da se izučavanje ratnih dejstava neke armije mora vršiti kroz analizu posebnih uslova pod kojima je dotična armija ratovala.

Sovjetska armija je postojala više od dvadeset godina prije početka Drugog svjetskog rata i raspolagala bogatim vlastitim iskustvom stečenim u Oktobarskoj revoluciji, građanskom ratu i kasnijim sukobima, kao i u dugogodišnjoj mirnodopskoj izgradnji. To je bila regularna, moderna armija sa izgrađenom ideologijom i vojnom nau-

kom, sa školovanim kadrom i obučenim, pripremljenim ljudstvom, i sa solidnom materijalnom opremom. Naša Armija nije postojala prije rata, ona se rodila u ratu sa zadatkom da vodi taj rat, što znači, da ona nije posjedovala neko ranije stečeno vlastito iskustvo. Njen borački sastav nije bio stručno pripremljen, a njen komandni kadar nije prošao odgovarajuće vojno-stručne škole, iako je naša Armija koristila ratno iskustvo koje je jedan dio njenog rukovodećeg kadra stekao u Oslobođilačkom ratu u Španiji i u manjoj mjeri, vojno-stručna znanja aktivnih oficira bivše jugoslovenske vojske koji su uzeli učešća u Narodnooslobodilačkom ratu. — Materijalna baza naše Armije, u pogledu ratne tehnike, nalazila se jedino i isključivo kod neprijatelja, jer se Armija rađala i stvarala kroz žestoku borbu u okupiranoj zemlji.

Ta razlika u uslovima postojanja ovih armija uticala je i na njihov u osnovi različit, poseban način ratovanja. Sovjetska armija je vodila borbu sa zadatkom odbrane Sovjetskog Saveza, organizujući, u prvo vrijeme rata, na hiljade kilometara dugi odbrambeni front sa ciljem iscrpljivanja neprijateljskih snaga i stvaranja potrebnih uslova za mobilizaciju svojih ratnih izvora, da bi, kasnije, vršila proboje neprijateljskih odbrambenih frontova i razvijala napadne operacije širokih razmjera. Naša Armija je vodila borbu u okupiranoj zemlji sa zadatkom protjerivanja okupatora i uništenja svih onih snaga na koje se okupator oslanjao u zemlji. Njen način ratovanja sadržan je u kombinaciji partizanskog i frontalnog rata, tj. u povezivanju i usmjeravanju dejstava samostalnih partizanskih odreda širom čitave zemlje na važne neprijateljske objekte sa dejstvima regularnih jedinica. Kada se kaže kombinacija partizanskog i frontalnog rata, to ne znači prosto aritmetički zbir ta dva načina ratovanja, već pretstavlja cjelinu sa novim kvalitativnim sadržajem. Naša Partija je organizovala partizanski rat kao formu oružanog ustanka, čime je takav rat dobio i novu sadržinu, jer je morao rešavati pitanja oružanog ustanka: izgradnju odgovarajuće armije, zauzimanje vlasti, oslobođenje zemlje, itd.

To bi bili samo neki od osnovnih elemenata u kojima je sadržana i kroz koje je izražena oštra razlika u uslovima postojanja i ratovanja ovih armija, tako da se i na osnovu njih može doći do zaključka da izučavanje ratnih dejstava naše Armije, kroz prizmu ratnih dejstava Sovjetske armije, ne može dati pravilnu ocjenu tih dejstava, jer negira, briše specifičnost naše Armije, koja je sadržana u posebnim uslovima njenog postanka i razvitka, a time umanjuje značaj njenih ratnih dejstava, kako za oslobodilački pokret, tako i za savremenu vojnu nauku.

Osnovni zadatak savremene napredne vojne nauke sastoji se u tome, da već generalisana ratna iskustva ljudskog društva dalje razvija kroz izučavanje i uopštavanje ne samo iskustava modernih armija (dajući prvostepeni značaj naprednim armijama), nego i iskustava oslobodilačkih pokreta uopšte, uključujući i takve koji su se završili privremenim neuspjehom. Naročitu važnost dobijaju oni pokreti koji su, vođeni pod teškim uslovima, uspjeli da dovedu borbu do pobjedonosnog završetka, jer njihovo iskustvo neosporno doprinosi bogaćenju taktike, operativne vještine i strategije, tj. ratne vještine kao cjeline, što čini osnovni predmet vojne nauke. Na osnovu toga, savremena napredna vojna nauka mora da obradi iskustva naše Armije da bi pokazala kako je jedna armija, koja se stvarala i izgrađivala u procesu surove borbe, u uslovima okupirane zemlje, slabo materijalno-tehnički opremljena, uspjela da tuče brojno i tehnički nadmoćnije snage njemačkih i italijanskih armija. Ta analiza bi, bez sumnje, bila istoriskog značaja za dalju borbu porobljenih naroda, što, samim tim, povećava važnost pravilnog izučavanja naših ratnih dejstava.

Neki sovjetski vojni teoretičari, na čelu sa Staljinom, tvorcem sovjetske vojne nauke, kako se to oficijelno priznaje, tvrde da mi u toku Narodnooslobodilačke borbe nismo dali ništa novo, ništa značajno, da je naša borba stara koliko i čovječanstvo, da su takvu borbu već mnogo prije nas vodili Španci i Rusi protiv Napoleona, da su rezultati naše borbe ustvari rezultati borbe Crvene armije budući da je ona oslobodila našu zemlju. Prema tome, izučavanje ratnih dejstava naše Armije u toku Drugog svjetskog rata nije vrijedno pažnje, pošto cjelokupnost tih dejstava, u najboljem slučaju, pretstavlja samo neznatnu diverzantsku akciju, koju su izveli narodi Jugoslavije u dubokoj neprijateljskoj pozadini i to uprkos svoga rukovodstva, tako da rezultati te akcije pretstavljaju sasvim beznačajnu epizodu u pobjedonosnoj borbi Crvene armije i njenom nezadrživom nadiranjju na Zapad.

Dajući ovakvu ocjenu, Staljin je imao namjeru ne samo da umanjiti značaj naše borbe, nego i da izbriše, likvidira pitanje koje je izbacio na površinu sam razvitak oslobodilačkog pokreta u uslovima dvadesetog vijeka, još bliže, u uslovima Drugog svjetskog rata, o čemu je već ranije bilo govora, naime: kako je jedna oslobodilačka armija uspjela da pod tako teškim uslovima svoje izgradnje i borbe pobjeđuje nadmoćnije snage modernih neprijateljskih armija i izvojuje nacionalno i socijalno oslobođenje svojih naroda? Staljin i ostali sovjetski vojni teoretičari ne mogu dati pravilan odgovor na ovo pitanje, jer bi istovremeno taj odgovor morao u sebi da sadrži puno priznanje našoj Partiji, na čelu sa drugom Titom, koji su pripremili

snage za borbu, koji su organizovali, izgrađivali i rukovodili tom armijom i bez kojih se, ne samo pobjeda, nego ni borba uopšte, ne bi mogla zamisliti. Taj odgovor bi morao da oda priznanje našoj Armiji i našim narodima za nesebičnu pomoć pruženu u najtežim danima Sovjetskoj armiji i sovjetskim narodima. Upravo radi toga, radi odbrane oportunizma i revizionizma u međunarodnom radničkom pokretu, što se u ovom slučaju ogleda u negiranju i potcjenjivanju uloge koju u borbi radničkog pokreta predstavlja razvitak njegovih vlastitih snaga, Staljin briše značaj naše borbe (pripisujući njene rezultate Crvenoj armiji), kako za oslobodilački pokret uopšte, tako i za vojnu nauku napose. Takva doslednost u negiranju istine je logična, jer se iskustva naše Armije, kao oružanog odreda oslobodilačkog pokreta, ne mogu odvajati od njenih iskustava u taktičkom i operativnom pogledu kao doprinos daljem razvijanju savremene vojne nauke.

Proučavanje iskustava naše Armije kao tekovine revolucionarne borbe oslobodilačkog pokreta predstavlja važan preduslov za dalje razvijanje toga pokreta, jer to iskustvo jasno ukazuje na ogroman značaj koji za oslobodilačku borbu porobljenih naroda i radničke klase predstavlja razvijanje njihovih vlastitih snaga kao osnovnog subjektivnog uslova za njihovo oslobođenje. Da li će ta iskustva koristiti neki oslobodilački pokret u mnogome zavisi od toga koliko rukovodiocima toga pokreta leži na srcu revolucionarna borba. Međutim, upravo zato što iskustva naše Armije u tom pogledu predstavljaju istorisku vrijednost, ona će biti korišćena od oslobodilačkog pokreta, jer istoriju ne mogu zaustaviti nikakve anateme bačene od strane pojedinaca, ona se nužno kreće naprijed i upravo te vrijednosti, te njene tekovine, uslovljavaju i obezbeđuju njen dalji tok.

Iz svega ovoga proizlazi da je pravilno izučavanje ratnih dejstava naše Armije danas neophodno potrebno ne samo radi razvijanja naše vojne misli, nego i radi odbrane naše slavne prošlosti, veličanstvene borbe naše Partije i naših naroda, što, ustvari, znači radi odbrane marksističko-lenjinističkog učenja, koje je u našoj natčovječanskoj borbi našlo svoj stvaralački izraz. To izučavanje ne smije da se vrši kroz izjednačavanje uslova ratovanja naše i Sovjetske, ili bilo koje druge armije, već mora da polazi od uočavanja, otkrivanja i poznavanja onih osnovnih elemenata u kojima je sadržana specifičnost naših ratnih dejstava...

... Taktika jedne armije i njen razvitak u tijesnoj su vezi sa karakterom rata koji vodi ili će voditi dotična armija, kao i sa uslovima pod kojima se taj rat vodi, ili će se voditi. Od toga da li je rat pravedan ili ne, oslobodilački ili porobljivački, direktno zavisi kako

i u kojoj će se mjeri razvijati taktika oružanih snaga koje djeluju u tom ratu. Pravedni, oslobodilački rat, kao što je to bio naš Narodno-oslobodilački rat, omogućava razvijanje borbene stvaralačke inicijative širokih narodnih masa, a time i njihovo neposredno učešće u izgradnji te osnovne vještine ratovanja. To, naročito, dolazi dopunog izražaja u oružanim ustancima koji su rezultat nužnosti daljeg društvenog razvitka i u kojima je ogromna većina naroda krvno-zainteresovana za pobjedu, kao što je to bilo karakteristično za naš oružani ustanak, za naš opštenarodni rat, u kome je rukovodstvo Partije, organizujući ustanak, dalo glavne, osnovne principe naše taktike i u kome su sav naš borački i komandni sastav, većina naroda, pod partiskim rukovodstvom, neprekidno iz dana u dan, iz boja u boj, otkrivali nove, žive forme u primjeni i ostvarivanju tih principa. To je, u krajnjoj liniji, uticalo da naša Armija još u toku rata izgradi svoju vlastitu taktiku, oslobođenu svih mogućih šablona, stvaralačku po zamisli, ideji, bogatu po formama, živu i inicijativnu po duhu. . .

DUŠAN KVEDER

O nekim osnovnim pojmovima i izvorima naše vojne misli

(»VOJNO DELO« br. 1/50)

... Tradicije naše Armije i konkretna iskustva iz poslednjeg rata predstavljaju glavni osnov naše vojne doktrine. A te tradicije i iskustva su se rađali i razvijali u idejama i delovanju rukovodećeg kadra naše Armije, a u prvom redu njenog Vrhovnog komandanta, druga Tita. Naša doktrina se nije konačno teoriski oformila i nije se ni mogla oformiti u toku rata. Nijedna armija ne uspeva da u toku samog rata oformi i uopšti nova načela doktrine, iako ta načela postoje i žive u samoj praksi. To je zadatak teoriskih analiza posleratnog perioda, koje su sada u toku.

Polazna tačka za sistematizaciju načela naše vojne doktrine je svakako to, da konkretno opredelimo u čemu se sastoji naša stvarnost, tj. uslovi zemlje, armije i budućeg verovatnog ratišta. Potrebno